

Instytut Śląski

Katalog wydawniczy 2025

INSTYTUT ŚLĄSKI

od dziewięciu dekad wzbogaca swoimi publikacjami w zakresie wiedzy i badań o Śląsku księgarnie, biblioteki, pracownie nauczycieli akademickich i prywatne księgozbiory w całej Polsce i w środowiskach Polonii za granicą. Od chwili przekształcenia w instytucję kultury z dniem 1 sierpnia 2019 roku Instytut Śląski prowadzi coraz bardziej intensywną działalność wydawniczą.

Wśród naszych nowości są nie tylko publikacje naukowe, lecz także popularnonaukowe i kulturoznawcze, w tym również książki opublikowane z naszym udziałem przez Archiwum Państwowe w Opolu, Muzeum w Lubinie czy Instytut Pamięci Narodowej.

W ramach *Encyklopedii Wiedzy o Śląsku* – serii wznowionej z okazji rocznicy Powstań Śląskich – oraz nowej serii *Tobie Polsko* przypominamy Czytelnikom ważne dla naszego regionu teksty, które ukazały się w historycznych momentach, dodając nowe opracowania. Liczne publikacje i towarzyszące im wydarzenia były możliwe dzięki udziałowi Instytutu Śląskiego w Wieloletnim Programie Rządowym „Niepodległa”.

W służbie polskiej nauki i kultury
Instytut Śląski 1934–2024
red. nauk. Leokadia Drożdż, Piotr Pałys

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Seria Encyklopedia Wiedzy o Śląsku

Sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Wieloletniego Programu Rządowego „Niepodległa” na lata 2017–2022

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

niepodległa

Zbigniew Bereszyński, Rewolucja „Solidarności” w województwie opolskim 1980–1990, t. 1–3

Historia ilustrowana regionu w czasach przemotu

TOM 1

Historia ilustrowana regionu w czasach przemotu

TOM 2

Historia ilustrowana regionu w czasach przemotu

TOM 3

Seria *Tobie Polsko*

Sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Wieloletniego Programu Rządowego „Niepodległa” na lata 2017–2022

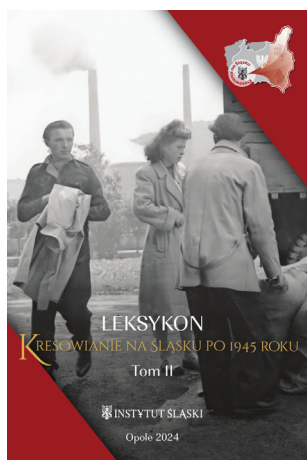
Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

niepodległa

Kresowianie na Śląsku po 1945 roku. *Leksykon, t. 1–3*

Rola ekspatriantów, przesiedleńców i wypędzonych z dawnych Kresów Południowo-Wschodnich Rzeczypospolitej w dziele repolonizacji Śląska jest wprost nie do przecenienia, należy bowiem uznać za pewnik, że walory osobowościowe tych wypędzonych, przesiedleńców i ekspatriantów miały fundamentalny wpływ na dorobek intelektualny, kulturowy i gospodarczy powojennego Śląska.

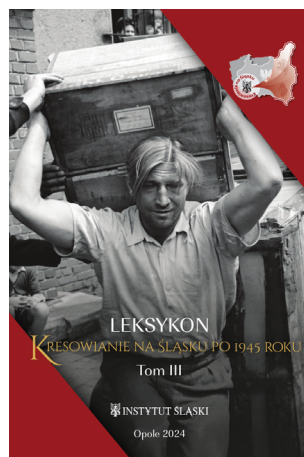
(Z Wprowadzenia prof. dr. hab. Stanisława S. Niciei do t. 1)

Celem jego inicjatorów jest twórcza kontynuacja i rozwinięcie prac oraz scalenie dotychczasowego dorobku badawczego i publicystycznego w jednym, uporządkowanym tematycznym kompendium wiedzy. Istotą jest także ocalanie dla potomnych dziedzictwa Kresów przeniesionego na teren Górnego Śląska po II wojnie światowej.

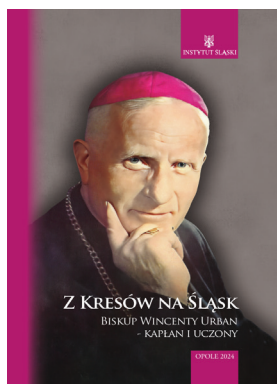
Kilkutomowy Leksykon *Kresowianie na Śląsku po 1945 roku* jest kulminacją projektu, który polega na zgromadzeniu na stronie internetowej wyników badań nad problematyką Polaków pochodzących z Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej, osiedlonych przymusowo po 1945 r. w Polsce, a przede wszystkim na Ziemiach Zachodnich.

Sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zadanie „Kresowianie na Śląsku po 1945 roku – badania interdyscyplinarne, których efektem będzie leksykon w formie tradycyjnej i multimedialnej” oraz z dotacji podmiotowej

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Z Kresów na Śląsk. Biskup Wincenty Urban – kapłan i uczyony, red. Krzysztof Kleszcz, Kazimiera Jaworska

Biskup Wincenty Urban był reprezentantem kresowego duchowieństwa rzymskokatolickiego, którego losy są ściśle powiązane z mocno skomplikowanymi dziejami państwa i narodu polskiego w XX w. Jako kapłan archidiecezji lwowskiej pełnił posługę duszpasterską w kilku jej parafiach. Ze swoimi parafianami doświadczył dramatu drugiej wojny światowej, a po jej zakończeniu, w związku ze zmianą granic, wraz z nimi wyjechał z Kresów na zachodnie rubieże powojennej Polski [...]. (ze Wstępu)

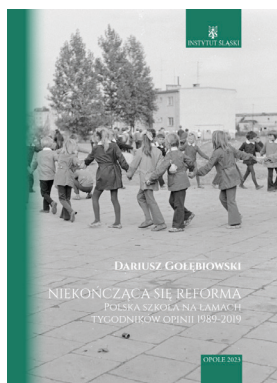
Ludwik Kozołub, Jolanta Zdobylak, *Kresowi opolanie – zesłańcy na sybirskich szlakach*

W pracy Autorzy przedstawiają trudne losy dzisiejszych mieszkańców Śląska Opolskiego, którzy w czasie II wojny światowej zostali wywiezieni z Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej na Syberię, w ramach realizacji polityki depolonizacyjnej Kresów, prowadzonej przez sowieckie władze [...]. (ze Wstępu)

Publikacja została współfinansowana przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. E. Smółki w Opolu ze środków Samorządu Województwa Opolskiego

Współfinansowane
przez Samorząd
Województwa
Opolskiego

Dariusz Gołębiowski, *Niekończąca się reforma. Polska szkoła na łamach tygodników opinii 1989–2019*

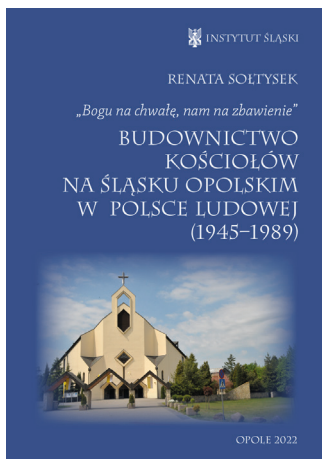
Skala zainteresowania zagadnieniami związanymi z funkcjonowaniem systemu szkolnego przejawia się zróżnicowaną oceną stanu edukacji oraz nauczycieli jako grupy zawodowej. Na tę ocenę istotny wpływ ma bez wątpienia specyfika polskiej polityki oświatowej, która znalazła odzwierciedlenie między innymi w tytule niniejszej pracy [...]. (ze Wstępu)

Agnieszka Misiurska, *Budowa państwa polskiego w latach 1918–1922 w optyce francuskiej i brytyjskiej prasy codziennej*

Opracowanie wypełnia lukę badawczą, polegającą na braku rekonstrukcji funkcjonującego po I wojnie światowej w opinii publicznej dwóch głównych sojuszników Polski, Francji i Wielkiej Brytanii, ówczesnego historycznego obrazu odrodzonej Rzeczypospolitej. Pretekstem do takiej analizy i rekonstrukcji były szeroko zakrojone badania prasy francuskiej i brytyjskiej [...]. (z Recenzji prof. Ryszarda Kaczmarka)

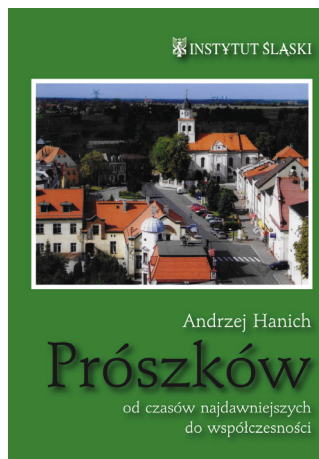

Renata Sołtysek,
*Budownictwo kościołów na Śląsku
Opolskim w Polsce Ludowej (1945–1989)*

Publikacja została dofinansowana przez Stowarzyszenie Przyjaciół Katedry Opolskiej „Crux”, pl. Katedralny 2, 45-007 Opole, ze środków przekazanych przez Samorząd Województwa Opolskiego

ks. Andrzej Hanich,
*Prószków od czasów najdawniejszych
do współczesności*

Publikacja została dofinansowana przez Stowarzyszenie Przyjaciół Katedry Opolskiej „Crux”, pl. Katedralny 2, 45-007 Opole, ze środków pochodzących z darowizny przekazanej przez Fundację PKO Banku Polskiego

Współfinansowane
przez Samorząd
Województwa
Opolskiego

Patronat Honorowy
MARSZAŁEK
Województwa Opolskiego
Andrzej Buła

Fundacja

Sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

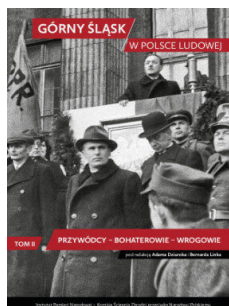
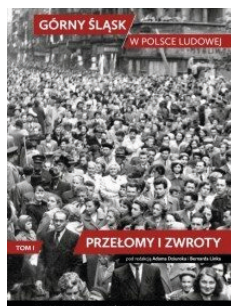
Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Inne publikacje związane z tematyką Kościoła:

Górny Śląsk w Polsce Ludowej, pod red. Adama Dziuroka i Bernarda Linka

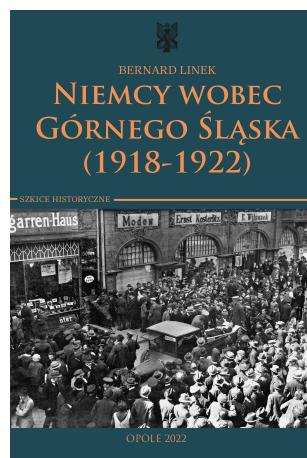
Seria publikacji po konferencji „Przełomy” w 2013 roku, która syntetycznie i przystępnie przybliżyła różne aspekty najnowszych dziejów regionu, opisując górnośląską specyfikę, regionalne uwarunkowania oraz reperkusje kluczowych wydarzeń w dziejach systemu komunistycznego i Polski w latach 1945–1989. Piętnaście lat po utworzeniu IPN-u badacze mogą swobodnie korzystać z nowej kategorii źródeł – tekstów wytworzonych przez aparat policyjny i partyjny. Każdy z momentów zwrotnych w powojennej historii – referenda, zamieszki, stan wojenny, wizyty Papieża Polaka – może zatem być rozpatrywany z całkiem nowej perspektywy niż przed tą cezurą.

Tłumaczenie t. 1
na j. niemiecki

Bernard Linek, *Dwa narody* *Górnośląskie miasta w XIX i XX wieku* *Niemcy wobec Górnego Śląska*

Górny Śląsk – to pojęcie nie tylko geograficzne czy administracyjne. Bernard Linek rozszerza znaczenie tego terminu. Podejmuje próbę opisanego powstawania miast Górnego Śląska, towarzyszące temu procesowi kształtowanie się dwóch narodów na opisywanym obszarze, działań niemieckiego świata polityki na rzecz pozostania regionu w Niemczech oraz reakcji społeczeństwa niemieckiego na zagrożenie zmiany państwowości.

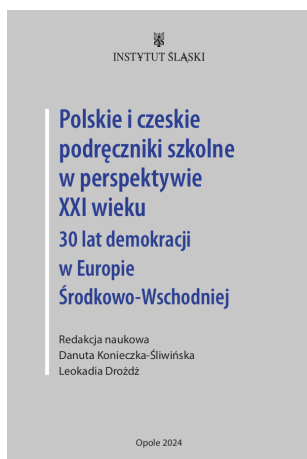
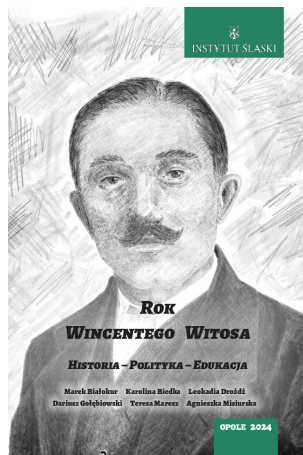

Marek Białokur, Karolina Biedka, Leokadia Drożdż, Dorota Gajda-Szczegielniak, Dariusz Gołębiowski, 1989. *Rok przełomu. Historia – Polityka – Edukacja*

Po roku 1989 podręczniki do historii musiały zmierzyć się z trudnym zadaniem reinterpretacji wydarzeń najnowszej przeszłości, przy jednoczesnym uwzględnieniu różnorodnych perspektyw. Stały się one nie tylko źródłem wiedzy o przeszłości, ale również pomocą w kształtowaniu umiejętności krytycznego myślenia [...]. (ze Wstępu)

Marek Białokur, Karolina Biedka, Leokadia Drożdż, Dariusz Gołębiowski, Teresa Maresz, Agnieszka Misiurska, *Rok Wincentego Witosa. Historia – Polityka – Edukacja*

Rok 2024, ustanowiony Rokiem Wincentego Witosa z okazji 150. rocznicy urodzin tego polityka, jest doskonałą okazją do przypomnienia jego wkładu w kształtowanie polskiej państwowości, demokracji i świadomości narodowej [...]. (ze Wstępu)

Polskie i czeskie podręczniki szkolne w perspektywie XXI wieku.

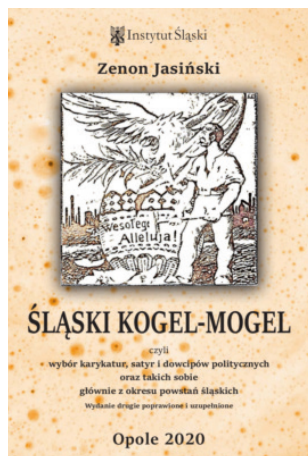
30 lat demokracji w Europie Środkowo-Wschodniej, red. nauk Danuta Konieczka-Śliwińska, Leokadia Drożdż

Zapoczątkowany w Polsce obradami Okrągłego Stołu [...], a w Czechosłowacji „Aksamitną Rewolucją” [...] proces przemian ustrojowych doprowadził w ostateczności do upadku komunizmu w Europie Środkowo-Wschodniej i przywrócenia demokracji. Skutki tych wydarzeń doceniamy współcześnie, ucząc się i pracując w suwerennych państwach, tworząc społeczeństwo obywatelskie.

Sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

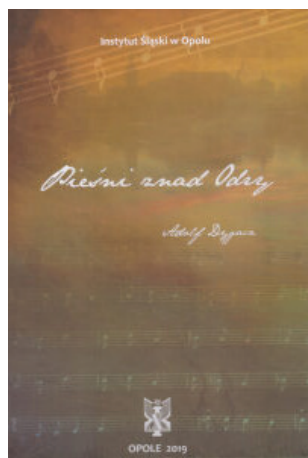
Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Książka ta stanowi mieszankę wszystkiego: karykatury, satyry, dowcipów, zagadek zebranych z prasy, książek dotyczących problemów Górnego Śląska, które powstały w okresie powstań i plebiscytu lub wcześniej, lecz były wykorzystywane przez propagandę plebiscytową, oraz pozycje napisane w latach późniejszych, ale poruszające ów temat. W zbiorze znalazły się teksty gwarowe, stylizowane gwarowo i teksty literackie.

Pieśni ludowe okresu powstań na Górnym Śląsku są nowym zjawiskiem folklorystycznym, silnie związanym z dziejami lat 1919–1921. W historii śląskiego folkloru muzycznego jest to jedyny w tak wielkim wymiarze przykład udokumentowania pieśni samorodnych bezpośrednio po tych wydarzeniach. Książka ta to śpiewnik z nutami i wariantami pieśni.

Pieśni znad Odry mają charakter śpiewnika z zapisem nutowym i tekstem danego utworu, które związane są tematycznie z rozmaitymi aspektami życia nad Odrą. W niektórych przypadkach przedstawione są różne warianty słów i melodii. Liczne wyjaśnienia w przypisach czynią materiał bardzo przystępnym. Podane jest także miejsce i rok spisania pieśni przez Adolfa Dygacza.

Publikacja wydana w ramach projektu *Ślązacy dla Niepodległej* – sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Wieloletniego „Niepodległa” na lata 2017–2022

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

niepodległa

Zmaganiom o Śląsk po I wojnie światowej poświęcone są także inne pozycje w naszej ofercie (patrz również: *Encyklopedia Wiedzy o Śląsku*)

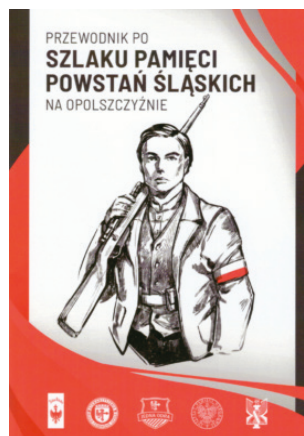
Powstania Śląskie.
Polityka – Historia – Pamięć,
pod red. Michała Kopczyńskiego
i Bartosza Kuświka
Główny wydawca: Muzeum Historii Polski

Publikacja dofinansowana ze środków
Samorządu Województwa Opolskiego

Współfinansowane
przez Samorząd
Województwa
Opolskiego

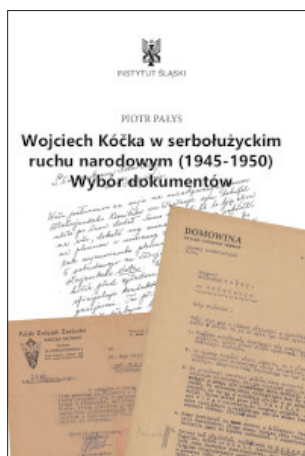
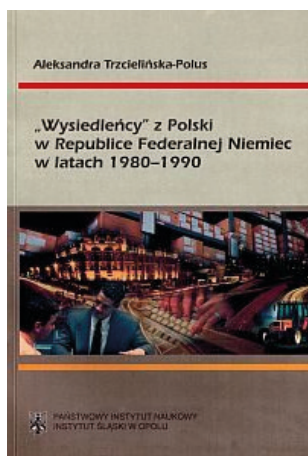
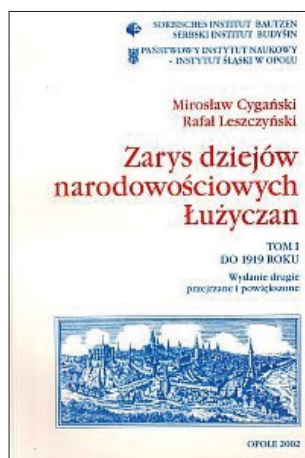
*Przewodnik po Szlaku Pamięci
Powstań Śląskich na Opolszczyźnie,*
red. Bolesław Bezeg i in.
Główni wydawcy: Instytut Pamięci Narodowej,
Stowarzyszenie „Biało-Czerwone Opole”,
Stowarzyszenie Sympatyków Odry Opole „Jedna Odra”

*Materiały źródłowe
do dziejów III powstania śląskiego
(rozkazy baonu tarnogórskiego),*
red. Bogdan Cimała, Zyta Zarzycka
Główny wydawca: Stowarzyszenie Instytut Śląski

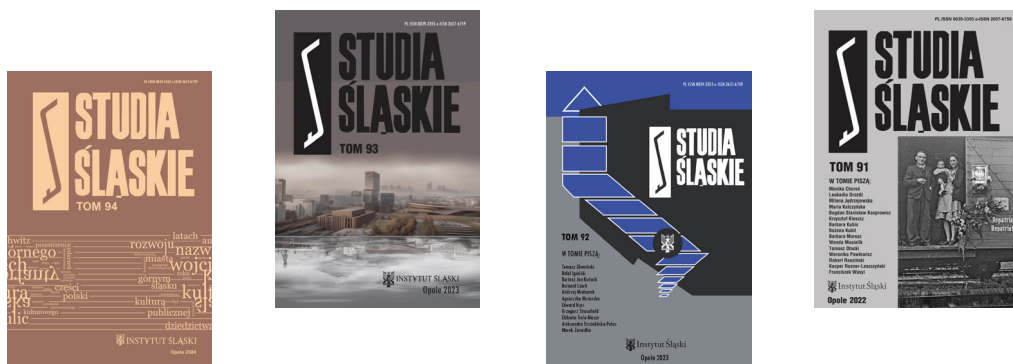

Wybór pozycji poświęconych tematyce mniejszościowej, nie tylko w odniesieniu do mniejszości niemieckiej w Polsce, ale także Polaków czy Serbołużyczan w Niemczech. Instytut, podobnie jak Uniwersytet Opolski, jest w tym zakresie jedną z wiodących placówek badawczych w Polsce.

„Studia Śląskie”

Jedno z ukazujących się najdłużej na polskim rynku wydawniczym czasopism naukowych o charakterze interdyscyplinarnym – od 1958 r. Jest poświęcone najnowszym dziejom politycznym, społeczno-gospodarczym oraz problemom narodowościowym i dziejom ustroju i prawa w XIX i XX w. Stanowią forum wymiany poglądów naukowców z Polski, Niemiec, Czech i innych krajów o kwestiach związanych z regionami, mniejszościami etnicznymi i problematyką narodową w Europie Środkowej.

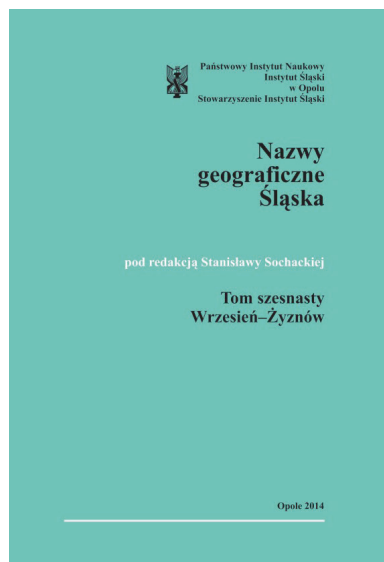
Seria Colloquium Opole

Wydawana corocznie książka zawierająca zapis międzynarodowych konferencji naukowych, które Instytut Śląski organizuje już od lat 70. ubiegłego stulecia. Tematyka opracowań skoncentrowana jest na problematyce polsko-czesko-niemieckiego sąsiedztwa, integracji europejskiej, mniejszości narodowych i etnicznych i jej śląskiej egzemplifikacji.

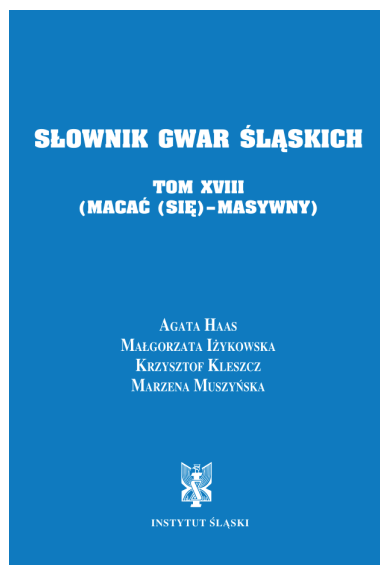

Słowniki – leksykony

Tom osiemnasty wielotomowego wydawnictwa, które ma objąć jak największą ilość słownictwa typowego dla gwar śląskich z terenu całego Śląska (także w granicach Republiki Czeskiej i Republiki Słowackiej). Zawiera wyrazy gwarowe (w zasadzie XX-wieczne, choć zdarza się też starsze słownictwo) będące w czynnej i biernej sferze leksyki, wyrazy ustępujące na skutek zmian cywilizacyjnych, wyrazy nowo przejęte, wymarłe, zapożyczenia obce, nie odnotowuje nazw własnych. W *Słowniku* nie uwzględnia się leksyki gwar przyniesionych na Śląsk przez ludność przybyłą tu po II wojnie światowej.

Słownik etymologiczny polsko-niemiecki i niemiecko-polski jest obszernym i szczegółowym kompendium wiedzy o nazwach geograficznych Śląska. Objaśnia nazwy miejscowości, nazwy terenowe, górskie i wodne, podając zapisy historyczne, zmiany i warianty nazw oraz objaśnienia etymologiczne.

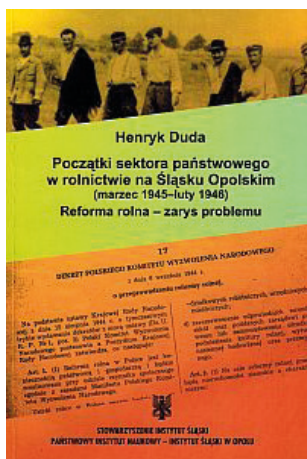
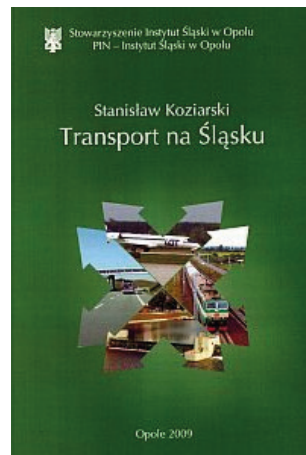

Wielotomowe wydawnictwo obejmujące w układzie alfabetycznym całe nazewnictwo geograficzne Śląska (polskie, niemieckie, czeskie i łużyckie): nazwy osiedli zamieszkałych, nazwy terenowe (pól, łąk, moczarów itp.), nazwy wodne (rzek, jezior, rozlewisk itp.), a także etnonimy, które przekształciły się w toponimy. Dostępna część tomów.

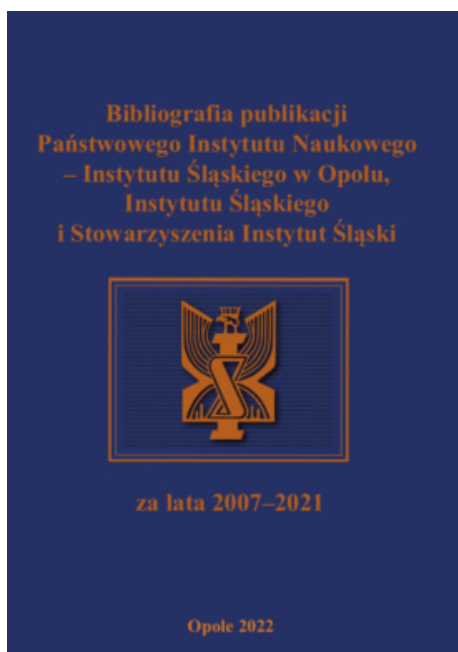

Publikacje z dziedzin nauk społecznych i ekonomicznych, ze szczególnym uwzględnieniem procesów demograficznych na Śląsku. Zagadnienia z dziedziny transportu, kwestii odrzańskich, europejskich, reform ustroju terytorialnego, czy też struktury rolnictwa również znajdują oddźwięk w książkach wydawanych od dawna w Instytucie Śląskim. Najnowsze czasy z dynamicznie zmieniającą się sytuacją społeczną to doskonale pole dla badań i analiz, a ich efekty w postaci publikacji skierowanych do przedstawicieli świata nauki, decydentów i urzędników mają wymierny wpływ na naszą wspólną przyszłość.

Bibliografia publikacji
Państwowego Instytutu Naukowego –
Instytutu Śląskiego w Opolu
i Stowarzyszenia Instytut Śląski
za lata 1994–2006

Bibliografia publikacji
Państwowego Instytutu Naukowego –
Instytutu Śląskiego w Opolu,
Instytutu Śląskiego
i Stowarzyszenia Instytut Śląski
za lata 2007–2021

Sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego